

p a p e r d e v i d r e

segona època contes

CLARICE LISPECTOR

15 Setembre 2020

Clarice Lispector va néixer en una família l'any 1920 a Chetchnik (Ucraïna), quan els seus pares fugien de la persecució antisemita per part de l'Imperi Rus. La família va vagar dos anys per Moldàvia i Romania i el 1922 va aconseguir el permís per viatjar al Brasil, on la petita va renèixer amb el nom de Clarice. Amb 22 anys, Clarice ja es convertí en una celebritat de les lletres brasileres amb *Perto do coração selvagem*. El seu estil va ser sempre molt difícil d'aferrar entre comparacions, tot i que se la va voler aparellar amb Virginia Woolf, Kafka, Joyce... El que està clar és que Lispector forma part de la mateixa constel·lació de grans narradors, i a la seva mateixa altura.

Misteri a São Cristóvão

Una nit de maig —els jacints rígids a prop dels vidres— el menjador d'una casa estava il·luminat i tranquil.

Al voltant de la taula, per un moment immobilitzats, s'hi trobaven el pare, la mare, l'àvia, tres criatures i una noieta prima de dinou anys. El rellent perfumat de São Cristóvão no era perillós, però la manera com la gent s'ajuntava a dins de casa tornava arriscat el que no fos el si d'una família en una nit fresca de maig. No hi havia res d'especial en la reunió. Havien acabat de sopar i parlaven al voltant de la taula, els mosquits entorn de la llum. El que tornava particularment abundosa l'escena, i tan descordat el rostre de cadascú, és que després de molts anys al final gairebé es palpava el progrés d'aquesta família: perquè una nit de maig, havent sopat, vet aquí que les criatures havien anat cada dia a l'escola, el pare continua al capdavant dels seus negocis, la mare havia treballat anys i panys en els parts i a casa, la noieta s'estava equilibrant en la delicadesa de la seva edat, i l'àvia havia assolit un estat. Sense adonar-se'n, la família contemplava, feliç, el menjador, i alhora vigilava el rar instant de maig i la seva abundància.

Després cadascú va anar a la seva habitació. La vella es va ajeure gemegant amb benevolència. El pare i la mare, tancades totes les portes, es van estirar al llit pensatius, i es van adormir. Les tres criatures, escollint les posicions més difícils, es van adormir en tres llits com en tres trapezis. La noieta, amb la seva camisa de dormir de cotó, va obrir la finestra de l'habitació per alenar tot el jardí amb insatisfacció i felicitat. Pertorbada per la humitat flairosa, es va estirar al llit proment-se per a l'endemà una actitud del tot nova que atuis els jacints i fes que els fruits s'esgarfessin a les branques. Enmig de la seva meditació va agafar el son.

Van passar les hores. I quan el silenci feia pampallugues amb les cuques de llum —les criatures, dormint com uns angolets, l'àvia ruminant un son difícil, els pares cansats, la noieta adormida enmig de la seva meditació— es va obrir la casa de la cantonada i en van sortir tres persones disfressades.

Un era alt i portava el cap d'un gall. L'altre era gras i s'havia vestit de toro. I el tercer, més jove, per falta d'idees s'havia disfressat de cavaller antic i s'havia posat una màscara de dimoni, a través de la qual se li veien uns ulls bonassos. Tots tres van travessar el carrer en silenci.

Quan van passar pel costat de la casa a les fosques de la família, el qui era un gall i tenia gairebé totes les idees del grup es va aturar i va dir:

—Gualteu.

Els companys, amb paciència de sant per la tortura de la màscara, van mirar i van veure una casa i un jardí. Com que se sentien elegants i miserables, van esperar resignats que l'altre completés el pensament. Finalment el gall va afegir:

—Podem collir jacints.

Els altres dos no van contestar. Van aprofitar l'aturada per examinar-se desolats i buscar una manera de respirar millor dins la màscara.

—Un jacint perquè cadascú se'l posi a la disfressa —va concloure el gall.

El toro es va agitar, inquiet, amb la idea d'un altre guarniment per protegir a la festa. Però, passat un moment en què tots tres semblava que pensaven profundament per tal de decidir-se, sense que, en realitat, pensessin absolutament res, el gall va fer un pas endavant, es va enfilar àgilment per la reixa i va trepitjar la terra prohibida del jardí. El toro el va seguir amb dificultat. El tercer, tot i que indecís, d'un bot es va trobar al bell mig dels jacints, amb un patapam esmortit que va fer que, espantats, esperessin: sense respirar, el gall, el toro i el cavaller del diable van escodrinyar la fosca. Però la casa continuava entre tenebres i gripaus. I, dins el jardí sufocat de perfum, els jacints s'esgarfaven, immunes.

Aleshores el gall va avançar. Podria collir el jacint que tenia a mà. Els més grossos, però, que creixien a prop d'una finestra —alts, durs, fràgils— espurnejaven cridant-lo. El gall s'hi va dirigir de puntetes, i el toro i el cavaller el van seguir. El silenci els vigilava.

Així que va haver trencat la tija del jacint més gros, el gall es va interrompre, gelat. Els altres dos es van aturar amb un sospir que els va submergir en son.

Rere el vidre fosc de la finestra un rostre blanc se'ls mirava.

El gall va quedar clavat a terra en el gest de trencar el jacint. El toro es va quedar amb les mans encara aixecades. El cavaller, exsangüe sota la màscara, havia rejuvenit fins a trobar la infantesa i el seu horror. El rostre darrere la finestra se'ls mirava.

Cap dels quatre sabia quin era el càstig de l'altre. Els jacints cada cop més blancs en la foscor. Paralitzats, es miraven entre ells.

La simple aproximació de quatre màscares durant la nit de maig semblava haver ressonat en recintes buits, i en d'altres, i en d'altres que, sense l'instat del jardí, restarien per sempre en aquest perfum que hi ha en l'aire i en la immanència de quatre naturaleses que l'atzar havia assenyalat, amb hora i lloc fixats —el mateix atzar precís d'una estrella fugaça. Tots quatre, arribats de la realitat, havien caigut en les possibilitats que té una nit de maig a São Cristóvão. Cada planta humida, cada còdol, els gripaus enrogallats aprofitaven la silenciosa confusió per situar-se al millor lloc —dins la fosca tot era muda aproximació. Caiguts en la trampa, es miraven entre si atemorits: s'havia deixat de banda la naturalesa de les coses i les quatre figures s'entrellucaven amb les ales obertes. Un gall, un toro, el dimoni i una cara de noia havien desclòs la meravella del jardí... Va ser aleshores que l'enorme lluna de maig va fer acte de presència.

Era un toc perillós per a les quatre imatges. Tan arriscat que, a la callada, quatre mudes visions van recular sense deixar-se de mirar de fit a fit, per por que en el moment que deixessin de fer-ho nous territoris llunyans fossin ferits, i que, després del silenciós arrasament, només quedessin els jacints, amos i senyors del tresor del jardí. Cap espectre va veure desaparèixer l'altre perquè tots es van retirar al mateix temps, a poc a poc, de puntetes. Tan bon punt, però, es va haver trencat el cercle màgic de quatre, lliures de la vigilància mútua, la constel·lació es va desfer amb terror: tres siluetes van fer un bot com si fossin gats saltant les reixes del jardí, i l'altra, corglaçada i engrandida, es va allunyar d'esquena fins al llindar d'una porta, des d'on, amb un crit, va arrencar a córrer.

Els tres cavallers disfressats que, per idea funesta del gall, pretenien fer una sorpresa en un ball tan lluny del carnaval, van ser un èxit enmig de la festa ja començada. La música es va interrompre i els ballarins encara enlaçats, entre rialles, es van fixar en tres persones disfressades que, esbufegant, s'havien aturat com indignats a la porta. Al final, després de diversos intents, els convidats van haver d'abandonar el desig de convertir-los en reis de la festa perquè, espantats, no hi havia manera de separar-los: un d'alt, un de gras i un de jove, un de gras, un de jove i un d'alt, desequilibrat i unió, les cares sense paraules sota les tres màscares que vacil·laven independents.

Mentrestant, la casa dels jacints es va il·luminar completament. La noieta era assegurada al menjador. L'àvia, amb els cabells blancs trenats, aguantava el got d'aigua, la mare allisava els cabells foscos de la filla, mentre el pare caminava amunt i avall per tota la casa. La noia no sabia explicar-ho: semblava haver-ho dit tot amb el crit. La seva cara s'havia empeltit netament. Tota la construcció laboriosa de la seva edat s'havia esvaït, tornava a ser una nena. Però en la imatge rejoventada de més d'una època, per a horror de la família, havia aparegut un cabell blanc entre els cabells del davant. Com que continuava mirant cap a la finestra, la van deixar assegurada perquè reposés i, amb canelobres a la mà, tremolant de fred sota les camises de dormir, van sortir en expedició pel jardí.

Al cap de poc les espelmes s'escampaven dansant en la foscor. Les hores aclarides s'encongien, els gripaus saltaven il·luminats entre els arbres, els fruits es dauraven durant un instant entre les fulles. El jardí, despertat del somni, ara s'engrandia, ara s'extingia. Les papallones volaven somnàmbules. Finalment la vella, bona coneixedora dels parterres de flors, va assenyalar l'únic senyal visible al jardí que es feia escapadís: el jacint encara viu, amb la tija trencada... Així doncs, era veritat: havia passat alguna cosa. Van desfer el camí, van il·luminar tota la casa i es van passar la resta de la nit esperant.

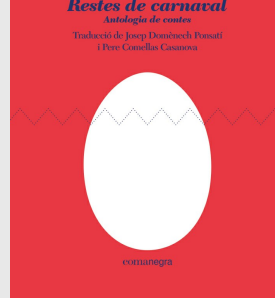
Només les tres criatures dormien encara més profundament.

La noia, a poc a poc, va recuperar la seva autèntica edat. Era l'única que no escorcollava sense parar. Però els altres, que no havien vist res, es van tornar atents i inquietos. I com que el progrés d'aquella família era un fràgil producte de molts miraments i d'unes quantes mentides, tot es va desfer i es va haver de refer gairebé des del principi: l'àvia, un altre cop sempre disposada a ofendre's, el pare i la mare morts de cansament, la mainada insuportable, tota la casa semblava esperar que un cop més la brisa de l'abundància bufés havent sopat. Fet que potser succeïria una altra nit de maig.

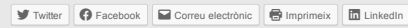
Traducció de Pere Comellas i Josep Domènech Ponsati

Avançament editorial gentilesa de Comanegra

Clarice
Lispector

Comparteix això:

Relacionats

Sara Serrano
A "El tradut"

Leonora Carrington
A "L'avançat"

Núria Perpinyà
A "L'inedit"

Categoria : L'avançat

Etiquetes : Clarice Lispector, Josep Domènech Ponsatí, Pere Comellas

← Albert Figueras

Joan Santanach →